Pealinna Teataja

Päewaleht.

Tellimise hind postiga:

12 k. p. 7 r. — k.	8 k. p. 4 r. 90 k.	4 k. p. 2 r. 70 k.
11 „ „ 6 „ 50 „	7 „ „ 4 „ 30 „	3 „ „ 2 „ 15 „
10 „ „ 6 „ — „	6 „ „ 3 „ 70 „	2 „ „ 1 „ 60 „
9 „ „ 5 „ 50 „	5 „ „ 3 „ 20 „	1 „ „ — „ 90 „

Wäljamaale aastas 14 r.
Tellida wõib igast päewast alates kuni iga kuu lõpuni.
Adressi muutmine — 15 k. ja endine adress üles anda.

Uut kaastööd wõetakse wastu. Igal käsikirjal peab saatja täielik nimi ja adress ligi olema, mis toimetuse teada jääwad. Tarwitamata käsikirjad hoitakse ainult sellekohase soowi peale alal. Tasu maksetakse kokkuleppimist mööda. Toimetaja kõnetunnid kella 3—4. Toimetuse ja talituse adress: Петроградъ, Екатерининск. кан. д. № 29 (Ftigi panga wastas), ред. газ. „Пеалинна Театая". Kõnetraat 98-04.

Üksik number 5 kop.
Kuulutuste hind: nonpareille-rida 25 kop. 4 küljel, lehe eesotsas 1 rbl. Kuulutusi, mis järgmisel päewal lehes ilmuma peawad, wõetakse talituses kella 4 wastu. Kuulutuste wastuwõtmine aga üleüldse lõpetatakse talituses kell 5.

Nr. 151 (478). Petrogradis, kesknädalal, 6. (19.) juulil. **1916. a.**

Sõda.

Wägede Kõrge Ülemjuhataja staabilt.

I.

Lääne wäerinnalt.

Riia wäerinna piirkonnas on suurtüki tulewahetus. Sakslased katsusid mitmes kohas omi kaotatud seisukohti tagasi wõtta — kuid asjata.

Kindral Saharowi wäed wõtsid 3. juulil 13.000 wangi 30 suurtükiga (eilane teadaanne) ja kihutasid waenlase Alam-Lipa pahemalt kaldalt Swinjatshe ja Krasjowi külade ja jõe taha.

Nagu maha jäetud wara järele otsustada, taganesid waenlased wäga korratult.

Nagu teatatakse töötasid mõned nendest 17 raskest suurtükist, mis waenlase käest hiljuti ära wõeti, nende eneste wastu, nende seisukohti Lipa lõunapoolsel kaldal pommitades.

Wangiwõetud sakslased kannawad mitme wormilist riideid, mis kokkukorjatud wäeosa näitab.

Kaukasia wäerinnalt.

Kaukasia sõjawäe parema tiiwa pealetungimine kestab edasi. 4. juulil lõid meie wahwad soldatid waenlase nende hästi kindlustatud seisukohtadelt wälja. Paiguti läksime meie mitte üksi lumeliinini, waid ka sellest üle.

Megshid — Dag'i piirkonnas wõtsime meie wangisid, 2 kuulipritsi ja hulga suurtükka.

Ponti-Tauruse piirkonnas wõtsime meie terwe Türgi roodu wangi.

2 juuli tormijooksul Baiburti all wõtsime meie Türgi lipu ära.

II.

Meie wäed wõtsid edasinihkudes 34 Türgi ohwitseri ja 608 askeri ühes 2 kuulipritsiga wangi.

Nagu täiendawad teated näitawad, wõttis Türgi lipu Baiburti all üks Kaukasia küti polgu ordinar Nikolai Brunek ära.

Lääne sõjawäli.

Inglise ametlik teadaanne.

London, 4. juulil.

On pinew suurtüki tulewahetus. Inglased saawad ikka rohkem ja rohkem sõjatarwidusi wõidetud seisukohtadelt. Saadi 5 rasket haubitsat ja 4 77 millimeetrilist suurtükki. Eile öösel läks meie kaitsesalk, kes ühte wäeosa uute seisukohtade kindlustamise juures Fouro metsas kaitses, õnnelikult kõrwale, ilma et waenlase tormijooks neid oleks puutunud.

Prantsuse ametlik teadaanne.

Paris, 4. juulil.

Ouase ja Ain'i wahel ajasime meie Saksa luurajateiiga, kes Mulin-sous-Touvane juurde ilmus, oma tulega laiali. Champagnis löödi sakslaste tormijooks nende kaewikute peale, kus wenelased asusid wastutormijooksuga tagasi. Waenlane taganes suurte kaotustega.

Verduni wäerinnal läks öö rahulikult mööda. Erandiks on kõrgustik „304", kus elaw püssitulewahetus oli. Öhtu poole Fleury kindlustusest nihkusid prantslased wähe edasi ja wõtsid 3 kuulipritsi ära.

Lotaringis katsusid sakslased pärast kaunis tugewat suurtüki tuld kaks korda meie seisukohtade peale lõuna-hommiku pool Nomen'ist tungida, löödi aga tagasi, kus juures meie wangisid wõtsime.

Mujal wäerinnal polnud midagi silmapaistwat.

Italia sõjawäli.

Italia ametlik teadaanne

Noom, 3. juulil.

Posini liinil kestab äge wõitlus. Äikese peale waatamata, mis suurtükiwäe tegewust segas, nihkusime meie edasi: Solgi-Bianci lõunapoolsel küljel, Monte-Vorhelast ja Cerno-di-Costonist lõuna pool ja Boite orus, kus meie Monte-Seludgio küljel Wanzisse asusime. Waenlane sai siin piirkonnas palju abiwäge, mille tõttu ta mitu korda wastutormijookse toime pani. Meie lõime tema tormijooksud temale suurte kaotustega tagasi.

Tosane kiltmaal lõime meie waenlase wastutormijooksu Castellettol tagasi.

Mujal wäerinnal, kuni mereni, lõppesid kõik wähemad kokkupuutumised meie kasuks.

Kõrgustikudel (Peumast kõrgemal) katsus waenlane meie seisukohtadele ligineda, löödi aga meie wastutormijooksuga tagasi.

Sõda asumaadel.

Havr 5 juulil.

Kindral Tombera ettewõtted 12 kuni 20 juunini kujunesid järgmiselt: purustades waenlast teel Vieramino'sse, läks Molitoja brigad hommiku poole, et Wiktoria-Nianza lõuna-õhtu poolset kallast kättesaada, ja ühes sellega waenlase wiimastel wäeosadel kes Karagwe piirkonnas, Kashera ja Wiktoria-Nianza wahel asusid teel ees olla.

14. juulil jõudsid Belgia wäed Wiktoria järwe kallastele: Namirembe ja Basiraiombo juures, kus nad ka hulga wangisid wõtsid.

28. juunil oli kaunis wisa wõitlus, mis 7 tundi kestis. Waenlane löödi suurte kaotustega tagasi, kuna Saksa komendant wangi langes.

Nendes wõitlustes näitasid meie wäed suurt wahwust üles. Maior Rulen sai kaks korda haawata.

Elseni brigadi tegewusest Isambura-Kitega piirkonnas pole kindlaid teateid.

Sõja ülewaade.

Wiimastest sõjasündmustest.

Eilaste staabiteadete järele otsustades on Ida sõjawäljal seisukord wähe elawamaks läinud. Wõib tähele panna mingit elawamat tegewust kolmes kohas: Riia all, Lutski piirkonnas ja kõige lõunapoolsemal Wene-Austria wäerinnal — Bukowinas.

Waatleme kõiki neid kohte üksikult.

Juba eila tähendasime, et sakslased Riia all wiimasel ajal üsna rohkesti tegewust awaldawad, wast rohkem, kui kuskil mujal Riia-Dwinski joonel. Hiljem tulnud teadetest leiab see arwamine uut kinnitust.

Tellimiste wastuwõtmine

teise pool-aasta peale kestab edasi.

Leht maksab 1. juulist aasta lõpuni 3 r. 70 kop.

1. juulist peale maksab üksik nummer 5 kop.

Talitus.

Riia lahe rannas, Kemmerni pool, on Tukkumi sihil wõitlused, wõi wähemalt tugewamad kokkupõrkamised alganud. Kuidas wõitlused arenenud, selle kohta ei ole esialgu pikemaid teateid, kuid nähtawasti on siin mingi tõsisem sõjaline tegewus tulemas, millel suured tagajärjed wõiwad olla. Et mõlemad sõdijad pooled iseäranis Tukkumi sihil ärksalt walwel on ja teatawat närwilikkust awaldawad, selgub juba sellest, et siin wiimasel ajal mitu suuremat kokkupõrkamist on ette tulnud. Sakslaste walwelolekust annab ka see tunnistust, et nad Riia all suure hoolega õhuluuramist toimetawad. Wahetpidamata ilmuwad nende lendurid Riia linna ja selle ümbruse kohal nähtawale. Nagu eilasest staabiteatest näha, ilmunud neil päiwil koguni Zeppelin Riia kohale ja wisanud 13 pommi.

Wõitluse käigust Tukkumi sihil aga ei kõnele staabiteated pikemalt midagi, waid tähendawad ainult, et mõlemate wastaste poolt wõitlus kõweneb, ning et Wene wägede tegewus heade tagajärgedega edeneb.

Tõsist tähelepanekut wõidab Lutski piirkond. Eilaste teadete järele on Wene wäed seal jälle uusi wõitusid saanud, ja nimelt Swinjuhi ja Alam-Lipa piirkonnas. Wenelaste edasiminek on siin sihitud Sokali peale, mis Lwowi sihil asub. Kindral Saharowi wäed on siin umbes 12,000 austrialast wangi wõtnud, mis näitab, et waenlane siin tuntawalt kahju saanud. Ka strateegiliselt on sealsetel sündmustel suur tähendus. Kuna austrialased wiimasel ajal just siin, s. o. Alam-Lipa ja Stõri jõe ühinemise koha piirkonnas tubliste wastu panid ja Stõri jõest ületulles Wene wägesid wähe tagasigi surusid, siis on nad nüüd sunnitud Wene wägede pealerõhumisel tagasiminema, ja see asjaolu kergendab teiste Wene wägede tegewust Lutski piirkonna põhjapoolses osas.

Stohodi jõe ääres paneb waenlane kõwasti wastu, niisama ka teistel seal ümbruse teedel, mis Koweli poole wiiwad. Austrialaste kaotus Swinjuhi — Alam-Lipa ümbruses mõjub aga tingimata waenlase Koweli poolsete wäeosade seisukorra peale nõrgendawalt, sest kui wenelastel korda läheb Sokali poole edasi tungida, siis ähwardaks see edasitungimine Kowelt pool olewaid Saksa-Austria wägesid külje pealt.

Wene wäerinna kõige lõunapoolsemas osas, Bukowinas, ei ole wiimasel ajal suuremaid sündmusi nähtawasti mitte olnud, sest mitme päewa jooksul ei ole staab sealt peaaegu midagi teatanud. Eilastes teadetes leidub aga märkus Wene ratsawäe tegewusest põhja-lääne pool Kimpolungi. Nimelt on Wene ratsanikud Kimpolungist põhja-lääne poole minnes Kirli-Baba — Marmarosch—Sigeti kiwiteele wälja jõudnud. Nimetatud kiwitee on Karpatide ligidal, ja kui wenelastel korda läheb siia suuremaid wäeosasid tuua, siis ähwardaks see nende Austria wägede seisukorda, kes praegu Deljatinast lääne pool asuwad.

Dnestri ja Pruti jõgede wahelisel wäerinnal ei ole nähtawasti midagi iseäralikku juhtunud, sest staab ei teata sealt juba mõnel ajal.

Kaukasia wäerinnal lähewad Wene wäed Erserumist lääne pool edasi. Terwel pikal wäerinnal on wenelased türklasi kõigei Baiburt—Wani joonel taganema sundinud, mille juures pärast Baiburti langemist ka tähtis teede punkt, Mamahatun, wenelaste kätte langes. Wenelaste pealerõhumine on sihitud Erdsindshani poole, mis Wäike-Asias üks tähtsamatest punktidest.

Pealinnas, 6. juulil 1916.

Hariduseministeriumi teadetest näeme, et tung kõrgema hariduse saamise poole Wenemaal otse hiigla jõuga kaswab. Wiimase kahekümne aasta jooksul, 1895 kuni 1915, läks Wenemaa üliõpilaste arw ligemale kaks ja pool korda suuremaks. 1895. aastal oli Wenemaal üliõpilasi peaaegu 14 tuhat ja nüüd on meil neid juba ammugi 34 tuhat. Hariduse püüete õigeks näitajaks ei wõi isegi ka seda arwu weel pidada, olgugi et ta küllalt selgesti enese eest kõneleb. See arw oleks weel palju suurem, kui kõik, kellel tahtmine on kõrgemasse kooli pääseda, sinna tõesti wastu wõetaks. Tõepoolest pole aga lugu mitte nii, sest seesamal ajal, kui üliõpilaste arw $2\frac{1}{2}$ korda kaswas, tuli Wenemaale ülikoolisid kõigest üksainus juurde. Et aga üliõpilaste arw ikkagi ülemaltähendatud määral tõusta sai, tuleb sellest, et kõik ülikoolid — mis meie suure isamaa kohta wäga harilik on — „wiimase wõimaluseni täis tuubiti". Ja nüüd, eespool nimetatud kümne aasta lõpul, seisame meie selle wiimase wõimaluse tipul, ja ka nüüd jääb iga sügisel üle 2000 isiku ülikooli ukse taha.

Hariduseministri poolt kokkuseatud kawatsusest on näha, et „täistuubitud" ühtekokku 20 tuhat isikut mahub. Ja seda arwu weel suurendada, ei seisa enam kellegi wõimuses. Et aga keskkooli lõpetajate arw õige nobedalt suureneb, siis kaswab ka kõrgema kooli „parda" taga wiibijate protsent.

Kõige suurema puuduse kõrwaldamiseks arwab hariduseminister kohe wähemalt 10 ülikooli waja olewat.

Siit selgub, missugust nõia jõudu Wenemaal tarwis läheb, et kaswawatele elu tarwidustele järele jõuda. Wenemaal ei ole mitte hariduse wähesus ega isegi puudus, waid sõna tõsises mõttes hariduse nälg. Millega siis muuga wõib seletada seda kisklemist, mis hiljuti Tartu ülikooli pärast lahti pääsis. Kui juba ligemale kümme linna kõik abinõud

tarwitusele wõtawad, et piirimaade ülikooli wiimase wõimaliku ewakuerimise korral omale saada, kui isegi linn maad ja ruumid ülikoolile leiab, kui isegi erateel raha ja ruumisid pakutakse, kui pind ülikooli kaswamiseks kõikipidi walmis on, — mis keelab siis ülikooli asumast rahwa sekka, kes tema tarwitamiseks juba küllalt küps on? Elu ise oma keerulise sündmustikuga andis Permile ülikooli, annab ka kõikidele teistele linnadele, kes oma käed Tartu alma materi järele wälja sirutasid. Wastuwaidlematalt on selge, et nendest keegi ilma ei wõi jääda.

Tartu ülikooli saht oma korda oleks igatahes palju tähtsusetam olnud, wõi koguni olemata jäänud, oleks aga Permil ja kompaniil oma enese ülikooli saamiseks kindlaid lootusi olnud. Nüüd aga näitas see sündmus selgesti, missuguse kuristiku äärel meie seisame. Ülikoolide rohkuse peale ei ole ennemalt rõhku pandud, senikaua kui häda juba wäljakannatamaks muutus, ja ainult Tartu ülikooli ewakuerimise küsimus oli wäliseks tõukeks, mis kõik wähegi liikuwad elundid korraga ärewile ajas.

Meil on wõimalus rahul olles tähendada, et kodumaa ülikool sekskorraks alles jäi, kuid hariduslised nõuded kaswawad ka siin, ja ikkagi on suurem Eesti linn Tallinn kõrgemast koolist weel praegugi ilma. Jutud Tallinna politehnikumist on küll siin ja seal käimas, aga põhjalikumat ei tea meie selle kohta weel midagi. Kõrgem õpeasutus Tallinnas ei oleks iseenesest mõista, sugugi üleliigne, seda enam weel, et keskkooli lõpetajad Riia õperingkonnast nüüd selle asemel, et kõikide ülikoolide „täistumpimist“ edendada, ainult wõrdlemisi wäikese Riia õperingkonna piiridega leppima peawad, nagu ministeriumi lähemate kawatsuste järele otsustada wõib.

Ajakirjandus.

G. Suitsi awalikkude kirjade puhul

wõtab sõna keegi „Päewalehe“ wäline kaastööline. Nende polemiseriwa tooni peale tähelepanemata sihtides, tuletab kirja autor meelde kodumaa politika ajamist. Küsimuse juures peatades, mikspärast nii paljud, keda kultuuri töö kodumaal huwitab, wõõrsile weerenud, leiab kirjaautor:

> kui Eesti waimline wõimumees tundma hakkab, et ta lähedal on mõni sõud paisumas, mis awaldab omapärasust ning iseseiswust, siis sattub ta ärewusesse, hakkab teisid otsima tema kõrwaldamiseks ning ei kohku üsna sagedasti ka mitte tundmatade abinõude tarwitamisest tagasi. Kuid ta teisel pool ei olda mõnikord parema eltkaga: wõetakse tarwitusele samasugused abinõud ning wõitlus elu ja surma peale on lahmas. On aga teisel pool inimene, kes ei pea igasugusteks demagoogilisi wõtteid lubatawaks, waid austades oma isikut ja ühtlisid ning püüdeid, astub sarnasest wõitlusest tagasi, siis on tal kaks teed walida: walitsewa wõimumehele alla wanduda ja selle tahkuirt mõnda kõrwalist osa etendada kodumaa teenistuses, wõi puistata tolmu jalgelt ja weereda wõõrsile, kus rohkem wett ujumiseks, õhku hingamiseks. Kodumaa tegelastels walitakse „juhtide“ eeswõttel sarnased sõud, keda kerge on oma tahtmise järele igale poole käända.

Näituseks ülemal tsiteritud mõtete tõendamiseks toob ta „Postimehe“ talust, kus nii mitugi noort sõudu J. Tõnissoniga terawasse wastolusse on sattunud ja lahku läinud.

Tallinnas puudus sarnane ülemjuht Eesti politika põllul.

> Alles siis, kui K. Pätsi eeswõttel „Teataja“ ilmuma hakkas ja nooremate tegelaste agaruse tagajärjel linnaomawalitsuses Eesti soost wolinikud enamuse said, tekkis haritlaste keskel inimesi, kes politiliselt mõtlesid. Warsti tõusis aga rahutuselaine tegelased laialt ning kulus aastaid, enne kui jälle politikast sõna tõsisemas mõttes rääkima hakati. Ülemaaliselt korraldatud ajakirjandusliste „sündikadi“ ülemjuhatajaks kutsuti K. Päts, kes suuri laineid ähwardas lüüa. Oma endise seisukoha kaudu (K. Päts oli omal ajal linnapea abiline) oli tal lai tutwusring ja selle läbi teatud mõju laiemate ringkondade peale. Et juhtiwat osa etendada, on populärsust ja tuttwusi tarwis. Wiimase, s. t. praeguse, wolikogu walimiste eeltööde wõtris ta hoolega osa ja mõjus kandidatide ülesseadmiseks palsugi kaasa. Kuid selles pole ju mitte halba. Politiliselt wähewilunud walijahulgale on ju juhti tarwis. Kuid see wiis, kuidas walimisi juhti ja keda waliti, näitawad, et K. Päts sedasama sallimatuse suuruse ja wõimumehe hakasst põeb nagu J. Tõnnisson ning teised Eesti „suured“. Selle tagajärg on, et Tallinna wolikogus sarnased herrad „metsiast“ etendawad nagu P. Kuuberg ja et suur osa wolinikkudest, annud lubaduste ning tõotuste peale waatamata, kas otseteed mõnele palgalisele kohale asus wõi ühel wõi teisel teel linnawalitsuse kaudu oma isiklikule heakäekäigule katsub kaasa mõjuda.
>
> Samasugune lugu paistab ka sarnaste palgaliste kohtade jaotamisel linna-omawalitsuse alal, kuhu haritud sõudusid tarwis läheb.
>
> Paremine ei awalda K. Pätsi tegewus ennast ka seltskondlises elus ega ajakirjanduses. Demagoogilised wõtted, mille poolest J. Tõnisson nii „ülemaaliselt“ kuulus, awalduwad K. Pätsi juures niisama kindlajooneliselt, niisama tagasitõukawalt.
>
> Waatame kust tahes, ikka paistab üks pilt: suurpolitikus tõrjub iseseiswamad pead eemale ja siis „jagab ning walitseb“ meeste üle, kes teda sagedaste et austa ega salligi, waid kardawad...

Edasi kõneleb „Päew.“ kaastööline abinõudest, mil wiisil meie mehed sihile püüawad: korraldatakse saatkondasid Keisri juurde, otsitakse teesid wõimumeeste juurde tagatreppide kaudu, sepitsetakse salakaebtusi wastaste peale jne.

Iseäranis silmapaistew oli see nähtus wenestamise ajajärgu algul ja enne seda.

> Selle kaswatuse mõju awaldab ennast weel senini. Pole ju parlamentlise riigikorra wäljakuulutamisest kuigi palju aega mööda. Pole iseseiswuse-tunne jõudnud wõimsa ega tagatreppide tallamine unustatud. Ning meie rahwuslise politika ajamine näitab, et meil juhid weel oma kutse kõrgusel ei seisa. Liig tume on arusaamine üleüldisest kasust, liig suur haiglane enesearmastus, et koguselt ühiseid asju püüda juhtida.

Kirja autor näitab, kuidas meil ülemaaliste asjade ajamine alati omawaheliseks kisklemiseks muutub ülewõimu pärast. Ta leiab, et meie „juhid“ sagedasti „ülemaalistel rääkimise-koosolekutel“ ainult sõnu teewad. Kui neil tõsised rahwuslised püüded on, siis ei tohiks nad iga tõkke ette peatama jääda ega leinlt wabandada, et ametnikud seda ehk teist sammu heaks ei kiida.

> Kõige pealt tuleb meil enestel omale selgeks teha, mis meie tahame, ja siis teesid leida tahtmiste täidewiimiseks. Ning energialiselt seda teha. Kuid senini oleme loind olnud ja õiged on Läti saadiku J. Sahliti sõnad, mis ta „Baltia“ kaastöölisele Baltimaa omawalitsuse seaduse eelnõu asjus ütelnud: „Eestlased ei tea isegi, mis nad tahawad!“

Sellele kirjale lisab „Päewaleht“ omalt poolt juurde, et kirjasaatja ja kodumaa elu teatawast kangutest on waadelnud ja sellepärast need mõtted nõnda õiged ei ole, kui juuresolejale nad paistawad, ja kuigi toimetus igas tükis oma kaastöölisega ühes nõus ei ole, siiski awaldab ta kirja.

Kahju, et „Päewaleht“ pea-mõtetele, mis tema kaastööline oma kirjas puudutanud, wastuwäiteid üles pole seadnud. Meie aga leiame, et „Päew.“ awaldatud kiri peajoontes asjade seisukorrale kodumaal wastab. Oma isiku üllistamine ja wastase mahategemine igasuguste abinõudega on mõne mehe ja lehe juures päris kodanlise õiguse enesele omandanud.

Meie lugejatel on wist meeles, kuidas hiljutistel waielustel, mis meie ja ühe Tallinna lehe wahel mõne aja eest rüütelkonna eelnõu asjus tekkis, mitte meie poolt põhjendatud mõtetele ei püütud wastu waielda, waid neid päris julgelt wasiiti ning iseteadwalt mehi tõrwama kiputi.

Sedasama wõime ka abinõude kohta ütelda, mille läbi oma politilisi sihtisi kätte saada püütakse; alles nädal tagasi oli meil juhus pikemalt peatada Keisri juurde saatkonna saatmise ja tagatrepi politika juures. Kas „Päewaleht“ selles küsimuses oma kaastöölisega nõus pole, jätab ta ütlemata.

Et Läti saadikul Sahlitil wõimalik oli eestlaste kohta ütelda, et nad isegi ei tea, mis Baltimaa omawalitsuse asjas tahawad, on õige. Seni kaua, kui uuendatud maapäewa eelnõu kõne all oli, käsitadi Tallinna lehtedes, iseäranis aga „T. Teat.“ omawalitsuse küsimust. Kui aga selgusele jõuti, et meil waja on ühine omawalitsuse eelnõu terwe Baltimaa kohta wälja töötada, ja et wõimalus puudub seadusandlisel teel rüütelkonna eelnõu elusse wiia, kadus seal pool igasugune huwi omawalitsuse küsimuste wastu ära, — mõisteti ainult weel wastaseid tagant järgi hurjutada ja nende mõtteid wassida. Ainult sarnast omawalitsust nõuti, mis oma huwidele wastab, aga kui küsimus üleüldiseks sai, kui wõimalik polnud oma mina makswma panna, kadusid mehed ja nende käsualused ühiselt tööst.

Kui juuni algul hra Raamoti eeswõttel pealinnas Läti tegelaste ja progressiwilise omawalitsuse eelnõu läbiwiimise wõimaluste üle läbirääkimisi peeti, siis puudunud sellelt koosolekult Tallinna rahwa juhid, kuna loodetawasti koosoleku ärapidamine neile teada oli.

Ei ole siis ka mitte imestada, kui wõõrad päris awalikult meie kohta tõendawad: „Eestlased ei tea isegi, mis nad tahawad!“

Wäljamaa.

Wene-Jaapani leping ja Ühisriikide huwid.

Amerika lehed toowad „Assosiated Press“'i esitaja jutuajamise Wene wälisministri Sasonowiga uue Wene-Jaapani lepingu kohta.

„Ameriklaste õigused“, ütelnud Sasonow, „ei saanud uue Wene-Jaapani lepingu läbi milgil wiisil rikutud. Hiljuti allakirjutatud leping tähendab 1907. ja 1910. aastal tehtud Wenemaa ja Jaapani kokkulepete loomulikku edasi arendamist. Esimene neist lepingutest räägib selgel sõnal, et mõlemad allakirjutanud pooled kohustatud on Hiinamaal tööstuse ja kaubanduse alal ühesõigusluse põhjusmõtte järele talitama ja seda põhjusmõtet igal wiisil kaitsma. See põhjusmõte jääb ka nüüd täiel jõul makswma, sest käesolewal aastal tehtud leping on ainult kaitsepolitika sihtide saawutamiseks määratud, garanterib ja kaitseb ainult Wene ja Jaapani territorialseid õigusi ja iseäralisi huwisid Hiinamaal teiste riikide wõimupüüete eest. Uus leping ei tähenda sugugi, et nüüd uus positiiwne wool algab, mis Ühisriikide õigusi ja huwisid ähwardab, niisamuti nagu ka 1907. ja 1910. aasta lepingutel niisugust iseloomu ei olnud. Praegune leping on nagu eelmisedki, selle sõbralise wahekorraga täitsa kokkukõlas, mis Wenemaa ja Ühisriikide wahel praegu walitseb.“

Presidendi walimised Ühisriikides.

Ühisriikides keetab kihutustöö tulewaste presidendi walimiste heaks agaraste edasi. Teatawasti tuleb demokratlisel erakonnal, kes Wilsoni kandidaturi uuesti üles seab, raske wõitlus wabariiklaste ja progressistidega wälja kannatada. Walimiste statistika tõendab, et nelja wiimase walimiste ajal wabariiklased umbes miljon häält rohkem said kui demokratid. Oleks 1912. aasta walimistel wabariiklased ja progressistid ühele isikule oma hääled annud ja neid mitte Tafti ja Roosevelti wahel killustanud, siis oleks neil 1.200.000 häält rohkem olnud kui Wilsoni poole hoidjatel. Kuid üksnasi seisus ka nende walimiste ajal, et kui mõlemad erakonnad tulewikus eraldi walimistele lähewad, siis nende wõidulootused wäga wäiksed on. Sellepärast tegid Roosevelti poole hoidjad progressistid käesolewalgi aastal Chicago kongressiide ajal katseid wabariiklastega ühineda, et ühist kandidati läbi wiia. Ka seekord ei olnud neil katsetel mingisuguseid tagajärgi. Wabariiklased ei olnud nõus Roosevelti heaks walimistele minna, waid seadsid oma poolt Hughesi kandidatiks üles. Seda oli ka ette arwata. Roosevelti äärmine imperialism ei wõi praegustes oludes Ühisriikide kodanikkude keskel kuigi suurt wastukõla leida. Ameriklaste suurele enamusele on wäga kasulik praeguse Europa sõja ajal rahu alles hoida ja sellepärast on aktiwistide unistustel Ühisriikides wäga wähe realseid aluseid. Oma seisukorra kõikuwusest on Roosevelt nähtawasti isegi aru saanud. Ta ei olnud nõus oma kandidaturi üles seadma ja teatas, et ta politika alalt lõpulikult tahab lahkuda, et jälle ajakirjanduslisele tegewusele anduda. Roosevelti tagasiastumise ja ühinemise katsete nurjamineku läbi on progressistide erakond igasugu wõidulootused kaotanud. Seda lootuserikkamalt waatawad aga tulewikku wabariiklased, kes kõrgema kohtu juhataja Hughesi kandidaturi loodawad läbi wiia. Hughes on Amerikas wäga tuttaw nimi, kuid tema politiliste waadete üle ei olda weel praegugi täitsa selgusel.

Hughes on rohkem tuntud oma minewiku läbi, kuna ta oma waateid praeguse silmapilgu tähtsamate sündmuste peale salajas armastab hoida, nii et teda sfinksiks kutsutakse ja tema waikimine isegi wanasõnaks on saanud. See waikimine on osalt seletaw selle seisukorra läbi, milles Hughes wiimase kuue aasta jooksul wiibis. Ühisriikides walitseb traditsion, et kõrgema kohtu juht aktiwsest politikaajamisest eemal peab seisma ja sellest põhjusmõttest on Hughes täpipealselt kinni pidanud. Huwitaw on aga Hughesi endine elukäik. Ta oli kaua aega adwokadiks ja õigusteaduse professoriks. 1906. aastal kutsuti ta komisjoni, millele ülesandeks tehti gaasiseltside tegewust rewiderida. Siin tulid Hughesi hiilgawad waimuanded esimest korda awalikkuse ette. Ta oskas paremini kui keegi teine asja peensustesse tungida ja järeluurimist toimetada. Peaasjalikult tema tegewuse läbi läkski korda gaasiseltside salalist äriajamist päewawalgele tuua, nii et gaasi hinnad kohe langesid. Kui kinnitusseltside tegewus samasuguse järeluurimise alla wõeti, siis kutsuti Hughes, kes küll kinnitusseltside asjaajamist sugugi ei tunnud, uurimise komisjoni tööd(est) osa wõtma. Siiski jõudis ta komisjoni koosolekute kestwusel seda asja nii hästi ära õppida, et kinnituse seltside tegelaste tunnistuse järele temal seltside seisukorra üle selgem ettekujutus oli, kui nende peremeestel enestel.

Selle järele sai Hughes New-Yorgi riigi kuberneriks, kus ta alalhoidlikud kalduwused esimest korda awalikuks tulid. Nii tegi ta sissetuleku maksu seaduse läbiwiimisele takistusi ja ei laitnud eelnõu läbi, milles ette olid pandud trammwaisõidu maksu poole wähemaks teha.

Wabariiklaste erakonnas ei olnud Hughes kuigi populärne mees, sest ta pidas ennast kannis iseseiswalt üles ja ei awaldanud kalduwust partei distsiplini alla paenduda. Siiski on Hughes Wilsonile wäga kardetawaks wastaseks. Tema poole hoiawad kõik saksasõbralised elluzed, keda Ühisriikides wäga palju. Wõib sedagi loota, et progressistid wiimasel minutil wabariiklastega uuesti ühinewad ja siis on Hughesi wõit peaaegu täitsa kindlustatud. Demokradid tunnistawad ise, et eelolewad presidendi walimised wäga põnewa iseloomu ähwardawad omandada ja kergesti nende kaotustega wõiwad lõppeda.

Home rule saatusest.

Esialgal näis, et Lloyd George poolt ettepandud kokkulepe Iiri küsimuse ajutiseks äraotsustamises kõikide Inglise erakondade poolt wastuwõtmist on leidnud, nii et selle kohta seadusandlistes kodades peaaegu kindlustatuks wõis lugeda. Nüüd kus selle üle täiendawad teated on tulnud, et sugugi nii kerge ei ole Iiri küsimuse tõilidele wastuwõetawat lahendust leida. Nii on põllutööminister Salburne ametist lahkunud, sest et ta ägedasti Lloyd George ettepaneku wastu seisis. Oma ameti tagasiandmist ülemkojas põhjendades, seletas Salburne, et ta midagi selle wastu ei olla, kui home rule warsti sõja lõpul Iirimaal, peale Ulsteri, makswa pannakse. Et seda aga praeguse sõja määratu suure tähtsusega sündmuste keskel tehakse teha, sellega ei wõiwat ta mitte tingimisel nõus olla. Ja lord Salburne ei seisa oma waadetega üksinda. Mõne päewa eest kõneles Landsdowne ülemkojas peetud kõne, milles umbes samasuguseid waateid arenati. Isegi osa ajakirjandust on Lloyd George ettepaneku wastu eitawa seisukoha wõtnud. Nii awaldatakse wäga mõjuwas politikalehes „Morning Post'is“ arwamist, et home rule seadust isegi pärast sõja lõppu maksma ei peaks pandama. Siiski on kaugelt suurem hulk ajakirjandust wastuwaidisel seisukohal ja nõuab, et Iiri küsimus wiibimata esialgselt saagu lahendatud.

Italia ja Saksamaa wahekord läheb terawaks.

Saksa wälisministri soowil on Berlini pangad itallaste kohta neidsamu määrusi tarwitama hakanud, nagu waenuliste riikide alamate kohtagi, s. t. pangad ei anna enam itallastele nende hoiusummasid wälja. Ka andis Saksa wälisminister Schweitsi walitsuse kaudu Italia walitsusele teada, et Italia alamatele töölistele Saksamaal enam painkit wälja ei maksta. Niisugune Saksamaa samm oli wastuseks Italia uue ministeriumi teguwiisi peale, kes 1915. aasta aprilli kuus tehtud Saksa-Italia kaubalepingu tühjaks tunnistas. Wõib oodata, et neile terawatele majanduslist laadi abinõudele warsti ka lõpulik politiline lõhe järgneb.

Asundused.

Pihkwast. P. E. S-si „Koit" erakorraline peakoosolek, mis 26. juuniks määratud oli, jäi pidamata kworumi puudusel. Järgmine koosolek peetakse 10. juulil s. a. Üheks põhjuseks, miks paljud liikmed ilmumata jäid, tuleb lugeda seda, et sel pühapäewal Eesti koguduse leerilaste õnnistamine oli. Leeris käis seekord 42 inimest, nendest 19 poiss- ja 23 tütarlait. Wäga palju ümbruskonna asunduste leerilaestest olid kirjaoskamatad.

Ali.

Simitsast. Jaanipäewal pani Karskuse selts pidu õhtu toime. Mängiti kannis ladusaste „Poissmehi". Osawõtmine rohke. Wäljastpoolt Simitsat oli rohkesti pidulisi ilmunud. Lõpuks tantsiti tublisti.

Jaanipäewa õhtul, nagu harilikult iga aasta, tehti jaanitulesid. Ainult selle wahega, et „wanad" enam tule all istudes õlut ega wiina ei saanud maitsta ega selle tõttu ka kõlbmata nalja teha.

Heinatööga tehti peale Jaanipäewa algust. Metsahein on aga wäga lühike, tükati ainult näpu pikune, sest kewadine wilu pidas heinakaswu kinni. Kui põlluwili ka kuidagi äpardab, siis tuleb muu nälgade kõrwal kätte ka loomatoidu nälg. Ilmad on hästi soojad, heinategemiseks päris kohased.

Kodumaa.

17. Tallinna Eesti näitus.

Ajad ja olud on nüüd teisemad kui neil aegadel, kus eelmisi suuremaid näitusi toime panime. Põllumajanduses ja käsitöös on näitusi olnud, mis senist korralikku edenemist takistama kipuwad ja uusi küsimusi päewakorrale toowad. Näitab, nagu kipuks põllumajandus waiguti tagaspidi minema...

Seda enam peame nüüd asja õhutama ja abinõusid otsima, kuidas sõjaolude puhu tekkinud puuduste terawust wähendada ja uusi sihtisid üles seadma, mis praegustele oludele kõige enam wastawad. Üheks õhutamise ja edendamise abinõuks on just põllutöö, käsitöö ja tööstuse-näituse toimepanemine. Meie oleme eemal mõttest, et tänawune näitus meil kõike seda pakuks, mi endistel näitustel oleme harjunud nagema.

Meie selle wastu peame tänawusele näitusele ajakohast waadi ja kuju andma, näitus tahi kõiki seda õhutama, mis meil praeguste tingimistel wõimalik ja tarwilik ette wõtta ja siesse seadida on. Meil tulebe wõimalikult kõiki seda oma käest ja oma jõul ettama panna, mida senini teistelt oleme saama harjunud. Meil on teraal poolt märgitud hobuseid ja tõuloomi, neid peame näitama, et kõik teaks, missuguseid kaswatama peaks ja kust tarwilik sugulooma saada wõiks. Juurewiljakaswatust peame ülipalju laiendama, kui olud wähegi lubawad ja seda näitama, mis meie juba wõime. Põlluwiljad peawad näitama, kuidas ka wähese kunstpõlluramuga wili kaswada wõib ja missuguseid ema sõnikuid üks ehk teine on tarwitanud. Liha wähesuse pärast peame iseäranis rohkeste sulgloomi pidama hakkama, algus selleks oli juba endistel aegadel. Talunaisterahwad wärwiwad metsawärwidega sagedasti oma lõngu ja riideid, kas ei wõiks seda nüüd iseäranis silmas pidada. Siin teewad sepad sahku ja lihtsamaid põllutöö- ja muid masinaid . . . Niisuguseid asju on terwe rida weel. Seda kõik peame nüüd wälja panema ja edendama: see kaswatab wõidu wõimalust!

Tänawune näitus peetakse 3. 4. ja 5. septembril weel senisel näitusepiatsil. Wälja panna wõib kõike seda, mis põllu- ja käsitöösse ning tööstusesse puutub. Üles anda wõib kuni 20. augustini. Sellekohased kaardid saadetakse kõigile wäljapanijatele kätte, kes kolmel wiimasel näitusel käinud ehk üles andsid. Tulge kõik näitusele ja kutsuge uusi sõpru kaasa!

Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsi Näitusetoimekond.

Keiser Aleksander I mälestusesamba kawatsusest Tallinnas.

Eestimaa kuberner on Tallinna linnawolikogu poolt wabastuse mälestuse-päewal tehtud otsuse, siin keiser Aleksander I mälestusesammast awada, kinnitanud, kuid seega, et rahalubamise küsimus allika äramääramiseks, kust raha wõtta, weel uuesti wolikogule ette tuleb panna. Nagu teada, lubas Tallinna linnawolikogu tähendatud otstarbeks 25.000 rubla. „T. Teat."

Tööliste puudus.

Kodumaalt tuleb teateid, et praegusel kibedal heinaajal tööliste puudus õige terawa kuju on omandanud. Juba rahuajal kostsid maalt kaebtused põllutööliste puuduse üle, kuna nüüd, kus sõda kõige paremad töölised ära wiinud, nende puudus iseäranis tuntawaks on läinud.

Ühtlasi teatatakse, et wiimased soojad ilmad suwe-wilja ja kartulate kaswu peale õige head mõju on awaldanud. Heinamaad on paljudes kohtades wee all, nõnda et heinategemisega seal weel algust pole saanud teha. Kui wili ja hein tänawu hea tõotab saada, siis on ainult karta, et tööliste puudusel raske on teda korralikult ja õigel ajal ära koristada ning aitadesse koguda.

Motor-paatidega sõit merele

on Pärnus sealse kaitsewäeülema käsu läbi ära keelatud. Ühes sellega palutakse politseid järele walwata, et naisterahwad peale kella 10 ühes alamwäelistega uulitsale ei ilmuks.

Tallinna sõjatööstuse komitee

pidas läinud pühapäewal Börse saalis oma aastajuubeli koosolekut. Koosolekul wiibisid Tallinna kõrgemad sõjawõimu esitajad, ajakirjanduse asemikud ja kutsutud külalised. Ettekantud aruanne näitas, et Tallinna sõjatööstuse komitee tellimisi enam kui 3 miljoni rubla eest on saanud, ja nendest täidetud on natukene alla miljon rubla eest.

Koosolekule järgnes pidusöök.

Pealinna teated.

Rahesadu. Eila õhtupoole sadas pealinnas tubli waling jämedat rahet ja wihma segamini. Raheterad olid oa-suurused.

Kogu aja kestsid wahetpidamata kanged pikse-kärgatused.

Kuld. Üleeila müüs Wene wälise kaubanduse pank kroonule nelja miljoni wäärtuses puhast kulda, mida nimetatud panga agendid peaasjalikult Siberist kokku ostnud. Kuld oli üksikute kangidena, — iga kang umbes arssin pikk, ja wiidi riigipanka.

Nimetatud kullahulga müümisest sai pank ligi 3 miljoni rubla waheltkasu, sest kroonu ei maksnud kulla eest mitte Wene rahaga, waid wäljamaa rahamärkidega, neid selles wäärtuses arwates, mis neil enne sõda oli. Nii sai pank Inglise naelsterlingid 95 rubla eest, kuna nad nüüd 149 rubla maksawad. Ka Prantsuse frangid on sõja ajal 75 protsent kallimaks läinud.

Kawatsetaw trammwai-uuendus. Mõnede linnawolinikkude poolt on linnawalitsusesse margukiri sisse antud, milles ette pandakse 1. ja 2. klassi trammwaiwagunid sisse seada. Kuna juba nüüdki asjalugu harilikult nii on, et puhtam publikum ikka esimeses trammwaiwagunis aset püüab wõtta, siis wõiks esimesed wagunid edaspidi 1. klassi waguniteks nimetada, kus sõiduhind 10 kop. oleks. Teine wagun kannaks 2. klassi nime ja sõidupileti hind oleks seal 5 kop. Muidugi tuleks 1. kassi wagunid paremini ja puhtamini sisse seada. Ettepanek tuleb lähemal ajal linnawalitsuses harutuse alla.

Suhkru-küsimus. Kiiewi suhkrutööstuse keskbüroo on Petrogradi toitmise komiteele teatanud, et ta Petrogradi jaoks ainult 230.000 puuda suhkrut iga kuu wõib saata. Kui arwesse wõtta, et sellestki arwust teataw osa kõwa suhkru walmistamiseks wõetakse, siis ulatab iga pealinna elaniku kohta ainult 3 naela suhkrut kuus. — Siin kohal olgu tähendatud, et pealinn siia ajani umbes 500.000 puuda suhkrut kuus tarwitas.

Telefoni ühendusest. Posti ja telegrafi peawalitsuse ülem on linnapeale teatanud, et uute telefonitellijate wastuwõtmine linna telefoni wõrku täitsa lõpetada tuleb, ja nimelt sel põhjusel, et sõjawäe ülemus seda nõuab.

Teadaandmises tähendatakse muu seas ka selle peale, et uusi telefonitellijaid linnatelefoni wõrku ainult sõjawäe ülemuse sellekohase lubaga wõidakse wastu wõtta.

Päewasündmused.

Salakauba otsimised. Eila pandi Petrogradis mitmes käidawamas uulitsas riide-magasinides läbiotsimisi toime. Läbiotsimise juures olid ka tolliametnikud. Mitmes magasinis Newski prospektil ja Sadowaja uul. leiti Soomest toodud kaupa, mis salamahti üle piiri toimetatud. Newski prosp. wiidi ühest kauplusest isegi kaupa kaks koormat ära. Muu seas selgus, et olemas on iseäralik salakaubawedajate salk, kes ajalehtedes kuulutades inimesi oma teenistusse meelitab ja neid Soomest salakaupa wedama paneb.

Trammwai taskuwaraste uus konks. Wiimasel ajal on trammwai taskuwargad uue warastamiswiisi wälja mõelnud. Nad pakuwad konduktorile kas 25- wõi 100-rublalist paberiraha wahetada. Kui konduktor sellega toime ei saa, siis pöörab kelm kaassõitjate poole, paludes, et keegi neist raha peeneks wahetaks. Kui raha wahetatakse, püüab kelm tähele panna, kuhu wahetaja oma raha paneb. Harilikult lõpeb lugu sellega, et wahetaja oma rahakott taskust kadunud leiab olewat: osaw kelm wõi tema abiline on osanud sellega kus seda ja tetis minna. Eila warastati sel teel Sadowaja uul. trammwais kellegi Maksimowilt 8000 rubla ära.

Wargad pangamajasse sissetunginud. Üleeila öösel olid wargad Newski prospekti ja Fontanka uurgal olewasse Fedotowi pangamajasse sissetunginud. Esite olid nad pangamaja kõrwal olewasse moodi-magasinisse sissemurdnud, seal seina sisse augu teinud ja pangamaja ruumidesse läinud. Mingisuguse takistuse tagajärjel ei läinud kelmidel korda rahakappi lahti sulatada, milles 30.000 rubla oli. Ilma, et midagi wäärtuslikumat warastada oleks saanud, olid wargad oma teed läinud. Mõnesuguste tundemärkide järele otsustades on seekord needsamad murdwargad tegewad olnud, kes mõne aja eest Kaftali ja Händelmanni kaubamajas rööwimas käisid.

Päewauudised.

Iseäraline wolitus peaministrile. 4. juulil kell ½6 õhtul sõitis peaminister B. Stürmer pealinna tagasi. Ministrite nõukogu esimehele antakse iseäralised wolitused, mis sõjawäe ja laewastiku tarwiduste täitmisega ning wägede seljataguse organiserimisega ühenduses seisawad. Uutel iseäralistel wolitustel on sihiks selleks kaasa mõjuda, et kõikide ministrite ning iseäraliste komiteede ja nõukogude esimeeste tegewus täielikult kokkukõlasse seataks.

Kohtuminister ja spekulerijad. Kohtuministri poolt wäljatöötatud projekt, mille järele saaduste ja tööstuslaste kauba hindade kõrgendamise pärast wastutusele wõetakse, määrab karistuseks mõnesuguste õiguste kaotamise ja kinnipistmise 4 kuust kuni 2 aastani. Selle projekti wäljatöötamist seletab kohtuminister A. A. Hwostow ise nii, et praegusel tähtsal ajal riigi täielikult õigus on igalt ükskõik, keda ta kaubanduses ja tööstuses leetab, omakasupüüdlikku tegewuse mahajätmist nõuda. Peale selle wõib rahwas põhjuseta ärewusesse ja walearwamisesse jäetuda, nagu ei jõudnud riiklikne wõim teda aineliste tagasiwajate wastu kaitsta.

Parisis asuwa Wene saatkonna esimene sekretär B. A. Tatistshew sõidab lähemate päewade sees Petrogradi, et siin ühe suurriigi saatkonna nõuandjana tegewusesse astuda.

3. weebruari küüdikohustuse seadus on Arhangeli, Permi, Nowgorodi, Wologni kubermangus ja Akmolinski oblastis täielikult maksew, ja hakkab lähemal ajal weel maksma Bessarabia, Kiiewi, Podolski, Ufa ja Hersoni kubermangus.

Kes Neewa jõe ja Laadoga järwe kaudu Soome tahab sõita, peab shandarmiwõimude nõudmise peale aurulaewal oma isikutunnistused ette näitama. Sellest kohustusest wabad on ainult lapsed, kes alla 10 a. wanad.

Määrusest üleastujaid karistatakse rahatrahwiga kuni 3000 rublani (8000 margani) ehk kuni kolmekuulise wangistusega.

Naisterahwaid on uuel Soome maapäewal 24, s. o. 12 protsenti terwest maapäewa saadikute arwust.

Moskwa kunstnikkude ja näitlejate selts on hasartmängude toimepanemise pärast kinni pandud.

Riias on mõte üles wõetud kõiki walitsuse õpeasutusi, mis senini Riias töötasid, tänawu sügisel jälle seal awada.

Wälimiste asjade minister puhkusel. Nagu kuuleme, on S. D. Sasonow kaheks nädalaks Soomemaale ametipuhkusele sõitnud. Ajutiselt juhatab wälimiste asjade ministeriumi ministri abiline A. Neratow. S. D. Sasonow sõidab Saima järwe ääres Rauha sanatoriumi.

4. juulil sõitis Jaapani sõjasaatkond wäljakorterisse.

Rahaminister Bark jõuab, nagu kindlast allikast teatatakse, 15. juuli ümber pealinna tagasi. Tema läbirääkimised Prantsuse rahaminister Ribot'ga lõppesid sellega, et Wenemaale kredit kuni sõja lõpuni kindlustatud on tellimiste peale, mis Prantsusmaal täidetakse. Niisama kindlustatud on ka endiste krediti-operatsionide protsendimaks, mis Wenemaa Prantsusmaal toime on pannud.

Kalade Soomest wäljawedamise keeld ei ole lõhekala kohta maksew.

Lähemad teated ministrite nõukogu koosoleku kohta wäljakorteris. Muu seas puudutati, teatab „Russk. Sl.", ministrite nõukogu koosolekul ka Poola ning Juudi küsimust. Poola omawalitsuse (autonomia) projektisid on kolm: „Moskwa" projekt, mis Poola omawalitsust wiimase wõimaliku piirini laiendab, Stürmeri projekt, mille järele „riikliise autonomia" asemele kõige laiem semstwo-omawalitsus sisse seatakse, ja S. Sasonowi projekt, mille järele Poolamaa omawalitsus sõna kõige laiemas mõttes kohe pärast Poola kubermangude kättesaamist sisse seatakse. Kõige rohkem pooleheidmist leidis, nagu „Russk. Sl." teatab, kõige wiimane (Sasonowi) projekt, aga lõpulik otsus tehakse alles mõne nädala pärast.

Selle „Russk. Sl." sõnumi kohta kirjutab „Retsh", et ta mitte tõe põhjal ei seiswat. Poola küsimust pole ministrite nõukogu sugugi üles wõtnud ega arutanud. Küll käis krahw S. J. Welepolski (poolakas) wäljakorteris, kust ta kindla arwamise kaasa tõi, et walitsusel mõttes on suurwürsti lubadust Poola kuningriigi wastu täita, ja et see mõttes warsti akt ilmub, milles ka Poolamaa tulewase omawalitsuse seadusprojekti põhjusjooned ära on tähendatud. Üleüldse tahetakse selle aktiga poolakaid rahuldada.

Wälisministeriumi trükiasjade osakonna ülema abilise kohuste täitja A. Orlow sõidab nende päewade sees kindralkonsulina ja Mongolia agendina oma uude ametikohta Urga linna. Et aga trükiasjade osakonna juhataja A. Lessakowski praegu puhkusel on, siis on käesolewal silmapilgul weel otsustamata, kes tabsuja aset hakkab täitma. Arwatawasti pannakse see kohustus kellegi diplomadi peale, kes enne sõda waenulikus riigis on teeninud ja nüüd oma kohuste täitmisest eemal seisab.

Kaudsete maksude peawalitsuse ülem Hripunow on teenistuse asjus pealinnast wälja sõitnud.

Sõjatööstuse komiteede esitajate kongress algas 4. juulil.

Teedeministeriumi pea-inspektor Iwanowski sõitis 4. juulil Soomemaale.

Tööstus ja kaubandus.

Tollimaksu departemangu teadete järele on 1916. a. 1. januarist kuni 10. juunini

wälja weetud:

Weetee kaudu üle Europa piiri . .	33.947.000	rbl. eest.
Kuiwa teed mööda	789.000	„ „
Üle Wene - Soome piiri	85.807.000	„ „
Kõik kokku . . .	120.543.000	rbl. eest.

Sisse toodud:

Üle Europa piiri weetee kaudu .	204.495.000	rbl. eest.
Kuiwa teed mööda	63.937.000	„ „
Kaukasia - Mustam. tee kaudu . .	1.125.000	„ „
Üle Wene - Soome piiri	128.950.000	„ „
Kõik kokku . . .	398.507.000	rbl. eest.

Sellesama aja jooksul toodi kaupa sisse 1915. aastal 140.050.000 ja 1914. a. 619.058.000 rubla eest.

Amerika tööstuslased on wiimasel ajal kõik oma jõu kokku wõtnud, et kaubanduslist läbikaimist Wenemaaga õigele jalale seada. Seks otstarbeks on mitu Amerika wabrikut kokku astunud ja Moskwas kontori awanud, kus ka muuseum on, mille kaudu wenelased ennast Amerika töödega tutwustada wõiwad. Kokku on astunud põllutöömasinate, gummiasjade, paberi, automobilide, jalanõude, arsti rohtude jne. wabrikud.

Samasugune kontor, just samasuguse museumiga asub Chicagos, ainult seal tutwustatakse ameriklasi Wene töödega. Mõlemas kontoris antakse küsijatele tarwilikka seletusi ja wõetakse wahetalitus kaupade tellimise korral oma peale.

Jaapani kaupade ilmumist wõib Wene turgudel warsti oodata. Wiimasel ajal on mitmed Jaapani agendid kaubaproowisid ette näidates siin ja seal, enamasti lõuna pool, oma kaubale teed tasandamas käinud. Peaasjalikult leidwat siinsete kaupmeeste poolt ingupidamist Jaapani kalew, mis oma omaduste poolest sugugi halb pole. Kaupluse laiendamise õhinas astuwad kollased kaupmehed wahel isegi wõitlusesse.

Segateated.

N. A. Gladõschi elust. Riigiwolinik N. A. Gladõsch, kelle surmast hiljuti sõnumi tõime, oli juba noores põlwes põlwes wäga agar tegelane.

Üks tema seltsimeestest jutustab järgmise loo:

Korra wõttis shandarmipolitsei Gladõschi juures läbiotsimise ette. Mingisugused kardetawaid paberisi Gladõschil ei olnud, kuid tal oli oma gümnasiumi koolivendade nimekiri. Kartes, et see nimekiri, kui ta kätte saadakse, kõikidele ülestähendatud isikutele suuri sekeldusi kaela wõib saata, pigistas G. ruttu paberi kokku ja pistis suhu. Seda liigutust panid shandarmid tähele. Mitu shandarmi jooksid Gladõschi kallale, lükkasid ta woodisse ja püüdsid ta suud awada. Kui kõik katsed, paberitükki suust kätte saada, korda ei läinud, hakkasid shandarmid Gladõschi suud mõekadega lahti kangutama. Nimekirja jõudis Gladõsch ometi alla neelata, kuigi ta selle eest mitmest hambast ilma jäi.

Pauk udus.

Jens Peter Jakobseni nowell.

(Järg.)

Ja kuna Agathe niiwiisi seal seisis ja sõnajalge kimpu korraldas, oli ta näol ükskõikse õnnetunde ilme, mis Henningit äritas. Miks peaks elu olema neiule nii helge ja kerge, neiule, kes temalt röövinud iga walguskiire? Mis siis, kui ta ehmataks neiu üles sellest selgest rahust, heidaks wäikese warju üle ta tee! Agathe oli paisanud ta armastuse oma jalge ette põrmu ja oli sellest üle astunud, nagu üle elutu asja, otsekui ei olekski see olnud üks inimhing, kes selles armastuses winkles ja pöörles unistades ja otsides õnne. . .

„Nüüd on ta wististe juba Borrebys" ütles Henning ja waatas aknast wälja.

„Ei, ta tahtis ju Hagestedhofi sõita," wastas neid.

„Ja, kuid Borreby ei ole ju sealt kaugel."

„Kudas? Aga see ei ole ometegi Hagestedhofi tee ääres."

„Jah, ei ole küll — kuid kas ta seal ikka wel sagedasti käib?"

„Kus?"

„Borrebys muidugi, metsaülema pool."

„Seda ei tea ma tõesti mitte. Ja miks ta siis seal peaks käima?"

„Ah, see on küll ainult kuulujutt. — Sa tead metsaülemal on ju kõige ilusam tütar siin ümbruskonnas. . .

„Noh, ja mis siis?"

„Noh, armas Jumal, kõik mehed ei ole ju ometi munkad."

„Kas siis midagi sellesarnast räägitakse?"

„Ah, iga inimese üle liigub alati kuulujutte. Kuid ta wõiks siiski ettewaatlikum olla."

„Aga mis siis tema üle ometi räägitakse? Ütle mulle, mis räägitakse?"

„Mida siis, räägitakse kokkusaamistest ja — noh, tead isegi."

„Sa waletad Henning! Seda ei kõnele ükski inime, sa oled selle kõik ise oma peast kokku kraaminud."

„Aga mispärast sa siis pärid? Ja pealegi, mis lõbu peaks see mulle pakkuma teistele ette rääkida, kui hästi tema asjad Borreby tüdrukute juures lähewad!"

Agathe jättis sõnajalad ja astus Henningile lähemale. „Nii alatuks ei ole ma sind siiski pidanud, Henning", ütles ta.

„Jah, armsake, ma saan aru, et see sind äritab; see ei wõi ju sulle tõesti mitte lõbus kuulda olla, et ta ennast nii wähe ohjas hoiab — wähemalt praeguses seisukorras."

„Ptüi Henning, see on suurst madal ja alatu, kuid ma ei usu ju walesid."

„See ei ole ju mina, kes seda räägib," — noormees lõi silmad maha, „mina ei ole ju ise näinud, kui nad üksteist suudlewad."

Agathe kumardas ettepoole ja lõi talle põlastawalt näkku.

Henning läks surnukahwatuks ja waatas Agathe peale pilguga, mis oli osalt haige koera, osalt haawatud mehe oma. Agathe peitis oma näo kätesse ja läks lahtise ukse poole. Seal seisatas ta silmapilguks ja toetas end wastu uksepiita, nagu oleks ta langemas minestusse; siis waatas ta üle õla Henningi poole tagasi ja ütles külma rahuga: „Henning, ma ütlen sulle, ma ei kahetse mitte, mis ma tegin."

Ja siis lahkus ta toast.

Henning seisis kaua hämmastuses; wiimaks läks ta tuikuwal sammul oma tuppa ja heitis woodi. Ta oli iseenesele wastik. Nüüd oli kõik otsas — kõige parem, mis ta teha wõiks, oleks enesele kuul pähe lasta; elada — kartlikuil piilkudel nagu tagaaetaw koer läbi elu hiilida? — Ei! Agathe oli oma kõrwahoobiga temale orja pitseri külge löönud, ja tal oli õigus. Kuid kuidas oli ta Agathet armastanud! — põlewalt, hullumeelselt; aga mitte kui mees, kui koer — lamades põrmus tema nagu pühapildi ees. Nad seisid kahekesi aias, Agathe lõikas oma nime puutüwwe, tuul mängles ta juuksis; ja Henning hiilis wargsi ta ligi ja suudles ühte ta tuules lehwiwat lokki ja oli jälle terwe päewa õnnelik; ei, tema armastusel polnud kunagi mehelikku julgust ega rõõmsaid lootusi; ta oli ori kõiges, oma armastuses, oma lootuses, oma wihkamises. Miks ei uskunud Agathe seda, mis ta jutustas, waid oli pimesi oma Nielsi peale kindel? Ta ei olnud ju neiule kunagi midagi ette luisanud; see oli esimene alatu tegewus, mis ta teinud. ja Agathe sai sellest silmapilk aru! Näis, nagu ei oleks Agathe temast kunagi muud uskunud, kui kõike, mis madal ja alatu. Agathe ei olnud temast kunagi õieti arusaanud; ja tema pärast oli ta seda pikka halastemisewäärt elu Stavnedes wäljakannatanud, kus iga pala, mis ta suhu pistnud, oli mõrudaks muudetud mõtte läbi, et ta seda armuannina wastu peab wõtma. Ta oleks wõinud selle mõtte juures hullumeelseks minna. Kuis ta ennast wihkas, oma hullumeelse kannatuse, oma alandliku lootuse pärast. Ta oleks wõinud neiu ära tappa tasuks selle eest, mis neid temast oli teinud, ta peaks enese eest kätte tasuma. Agathe peab talle tasu andma pikkade alandusaastate, tuhandete piinarikaste tundide eest, tasu kaotatud enese wäärtuse tunde, tasu orjaliku armastuse ja kõrwahoobi eest.

Nii äiutas ta nüüd ennast kättemaksu unistustega, nagu ennem armastuse unistustega, ja ta ei taipnud ennast maha ega reisinud ära.

Wälj. Kirjast. Ojaüh. „Ühiselu".
Wastutaw toimetaja H. Prefs.

„Pealinna Teataja" üksikuid numbrid müüakse järgmistes raudtee jaamades: Narwas, Rakweres, Tapal, Tallinnas, Tartus ja Walgas.

Pet. pool Suur pr. 43 **Dr. Gorowitz** Iga päew kella 10—1 ja 5—9. **Tripper** Naha haigus. jõeuus. **Sifilis** Koll. operatsi. oma — eriolal.

DR. A. KRAMNIK. Sifilise, tripperi ja kõrwalhaig. arstimine. Pühapäew. 3—5 p. l. | Wastuw. igap. l. 6 p. l.—11 õ. | Nehwemat. kättesaadaw. 606 Wosnesenski pr. 28 914 Kõnetr. 633—28.

Dr. Grünberg, Знаменская, 2, уг. Невскаго Kella 9—12, 6—10 õht. Naist. eraldi. Terawa kronilk. tripperi ja Sifilise 606-914 spets. arstimine. Suguorg. korrat., schanker. Uus arstimise- ja järelunr.-wiis.

Maksuta arstim. ja wäljatõmb. **hambaid** Kunsthambad.—Ainult maks materj. eest. D. S. Nemtzewi Hamba kliinik. Садовая 18.

Спасская лечебница д-ра Гольдфарба. САДОВАЯ 42, уг. Сѣнной, тел. 403—79. Nõu 50 k. Haigete wastuw. erlarst. poolt k. 8 h.—10 õ. Sisem., laps. 8—3, 4—10 õ.; seedim. kõhuhaig. 10—4, 4½—9 naester., ämmapr. 10—9, lõig. 11—2, 4—7; kõrw., kurgu, nina 11—2, 4—7; silm. haig., prill. 11—12½, 6—8; erk. haig., suruorg. kor. (tabes), üdi kutw., pr. joomatõb. arst. hüpn. 4—7 suguh., trip. sif. 606—914 8 h. — 10 õh. õuet., sisseprits soon. ilma wal. Hamba haig., kunstl. hamb. 10 h. kuni 9 õ. Röntgen. Wärske wäba. Waestele kättesaadaw.

Osaw ämmaemand Annab nõu ja abi iga! ajal. Церковная 4-а, кв. 2, уг. Кронверскаго пр., Pet. pool. Tel. 526—57.

Maitsewad lõunasöögid paraja hindadega M. Malkowi juures. Морская ул. 21, кв. 38. Räägitakse Eesti keelt.

Pealinna Tarwitajate Ühisus „ÖKONOM" Сѣнная пл., д. 13 и Разъѣзжая 12. teatab oma liikmetele, et suurem saadetus **sõredat jahu ja head rinnaliha** pärale on jõudnud. Juhatus.

Фельдшеръ латыш оказыв. медицинскую помощь по венерическимъ болѣзнямъ не дорого и добросовѣстно. Невскій, 68, кв. 26. 7—10 в.

Kunsthambad wastuw. k. 10—9 õht. Офицерская, 9, кв. 7. Kõnetr. 183-38. A. K. Toom.

Tööstuse ja kauband. minist. all olew **autojuhtide-mehanikuste kool** Kiirendatud ettewalm. kawa. Troitskaja 21, krt. 11, kõnetr. 203-23. Õppemaksu wõib jaokaupa maksta.

Töölisi ja õpilasi nii poeg- kui tütarlapsi, 14—18 aasta wanaduses, korraliku palga peale tarwitab J. Watsari trükikoda, Садовая ул. 35.

Töölised-eestlased. kes tahawad liiwa wagunisi laadida, Petrogradi ligidal, tulgu kaupa tegema „Sokol"'i wõõrastemajasse Balti waksl. wastas. 6. ja 7. skp. kella 2—6 õht. Kümnnik A. Willo.

Eesti **Kohaotsimise kontor** tarwitab ja soowitab kõiksugu nais teenijaid. Awatud kella 10—4 päewal. Екатерининскій кан., д. № 72, кв. 35.

Soowin wõtta Inglis keele tundisid. Tulla kell 1/29 kuni kella 10. Владимирскій пр. 15, кв. 48. Блоубергъ.

Lõuna-Wenemaa suuremasse mõisa on tarwis **aidameest** ja wilunud **raamatupidajat,** kes hästi tunneb põllumajanduslist Italia kahekordset raamatupidamist; tarwis on head soowitused ja kautsjon. Soowiawaldused kirjalikult: Петроградъ, Жуковская 31. Васильеву.

Tarwitatakse **plek-tinutajaid** tükk töö peale. Петр. стор. Ординарная 3-а.

Osawaid rewolwri plugi **treialisi** tööde prakeerijaid, wõiwad ka haritud isikud olla, õpipoisja ja masinisti nafta motori peale, kes motori hästi tunneb, tarwitatakse kohe kõrge palga eest krooni tööde peale. В. О. Гавань. Опочинина ул. 88.

„Pealinna Teataja" üksikuid numbrid müüwad Petrogradis:

„Ühiselu" raamatukauplus — Офицерская, 5.
A. Luige raamatukaupl. — В. О., 11 лин., д. 36.
Wennaste Lammas magasin. — Литейный пр., 28.
M. Powa tubakamagasin. — Обводный кан., 122. Balti waksali lähedal.
J. Marko nurimagasin. Курляндская, 26.
P. Jõks'i tubakakauplus. Остр. Голодай, Желѣзнозаводская ул., 12.
Soome waksalis — ajalehtede ja raamatute kioskides.
Anna Kogeri piimakauplus. Пет. стор., Малый пр., д. 22.
K. Motshalowi tubakakauplus. Безбородкинскій пр., д. 13-27.
E. Steinbergi tubakakaupl. Soome waksali wastas.
Schilbergi kauplus. Уг. 9 роты и Лермонтовскаго пр., д. 23.
ja kõik ajalehemüüjad uulitsatel.

Petrogradis wõetakse **„Pealinna Teataja"** tellimisi wastu järgmistes kohtades:

„Pealinna Teataja" kontoris: Katarina kan., nr. 29.
„Ühiselu" raamatukaupl. — Ohwitseri uul., nr. 5.
Hra K. Saaretok Põhja Wast. Kred. Ühisuses — S. Konjuschennaja uul., nr. 10.
Hra J. Kaarna, Petr. E. Laenu- ja Hoiu-Ühisuses — Italjanskaja uul., nr. 5.
E. Steinberg, tubakakaupl. — Soome waksali wastas.
O. Steinberg pagari äri — Wiib. pool., Lomanski ja Njuskaja nurgal, nr. 5—7.
A. Luige raamatukaupl. — W. S., 11 liin, nr. 36.
Hra A. Juhkamson — W. S., 7 liin, nr. 32.
Hra T. Riomar — Ohwitseri uul., nr. 54.
„Livonia" piimaäris — Sabalkanski pr., nr. 14.
„Produkti" piimaäris — Spasski per., nr. 3.

Trükitud J. Watsari trükikojas, Petrogradis, Sadowaja 35.